

203 AKCESIJE AVTOHTONEGA HMELJA IN 119 AKCESIJ AVTOHTONIH ZDRAVILNIH IN AROMATIČNIH RASTLIN NA IHPS

Dr. Andreja Čerenak in mag. Nataša Ferant,
Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije

Žlahtnjenje rastlin je tisoče let stara dejavnost človeštva, ki je v dvajsetem stoletju doživela izjemen napredek. Temelj žlahtnjenja pa je **genska raznovrstnost**. Zaradi proučevanja in zbiranja genskih virov in zavedanja o pomenu centrov genske raznovrstnosti ter zaradi **potrebe po preprečitvi genske erozije** so bile ustanovljene številne državne in mednarodne genske banke, koordinirane s strani organizacij pod okriljem FAO (Food and Agriculture Organisation).

V naravi najdemo hmelj tudi ob brežinah različnih potokov in rek. (Foto: B. Naglič)

Najdragocenejši vir v vsaki genski banki predstavljajo **avtohtone - domače sorte ali populacije** (akcesije), ki s svojo genetsko raznolikostjo in prilagodljivostjo danim talnim in podnebnim razmeram predstavljajo dragocen vir za žlahtnjenje, hkrati pa predstavljajo pomemben narodov zaklad, ki ga je treba ohraniti. V avtohtonih rastlinah je običajno genetska pestrost zelo velika, kar pomaga pri prilagajanju na manj ugodne rastne razmere. Z zbiranjem avtohtonih populacij, ekotipov in krajevnih sort kmetijskih rastlin se je začelo v Sloveniji pred več kot 50 leti. Zaradi specifičnih fitogeografskih območij in zgodovinske podlage se je razvil nacionalni

program in z njim program ohranjanja rastlinskih genskih virov (RGV).

V letu 1996 je pristojno ministrstvo začelo finančno podpirati program **Slovenska rastlinska genska banka** (SRGB) s ciljem, da se vzdržujejo, vrednotijo, razmnožujejo in ohranjajo slovenske avtohtone vrste, ekotipi, populacije in krajevne sorte kmetijskih ter zdravilnih in aromatičnih rastlin.

Del genske banke zdravilnih in aromatičnih rastlin na IHPS (označene z lesenimi etiketami) je posajene v Vrtu zdravilnih in aromatičnih rastlin. (Foto: N. Ferant)

S pristopom k **Mednarodni pogodbi o rastlinskih genskih virih za prehrano in kmetijstvo** (ITPGRFA) se je Slovenija zavezala, da bo v največji možni meri in v okviru zmožnosti podpirala ohranjanje in trajnostno rabo rastlinskih genskih virov. Mednarodni okvir za izvajanje teh aktivnosti je poleg ITPGRFA predvsem Svetovni akcijski načrt za ohranjanje in trajnostno rabo rastlinskih genskih virov za prehrano in kmetijstvo (GPA) iz leta 1996. Podlaga za pripravo večletnega programa ohranjanja in trajnostne rabe RGV za prehrano in kmetijstvo je GPA ob upoštevanju danih razmer in potreb.

Ohranjanje, opisovanje, evidentiranje genskih virov

V posamezne zbirke kmetijskih rastlin v okviru SRGB so vključene zlasti **avtohtone in udomačene sorte**, populacije, ekotipi, samonikli tipi in divji sorodniki gojenih rastlin, ki so pomembni za kmetijsko pridelavo

v Sloveniji. Delo z akcesijami obsega ohranjanje, opisovanje akcesij po mednarodno sprejetih deskriptorjih, razmnoževanje, pripravo semena in sadilnega materiala za dolgoročno hranjenje v centralni genski banki in v aktivni (delovni) zbirki za srednje ali kratkoročno hranjenje ter vnos podatkov v centralno bazo podatkov. Skrbništvo nad posameznimi vrstami in skupinami kmetijskih rastlin je razdeljeno med posameznimi kuratorji (skrbniki zbirk).

Cilji genske banke

Cilji, ki jih zasledujemo, so naslednji:

- dolgoročno ohranjanje vzorcev RGV oz. akcesij v SRGB – spremljanje akcesij, razmnoževanje akcesij za potrebe obnove in priprava akcesij za dolgotrajno hranjenje,
- dopolnjevanje zbirk SRGB z novimi akcesijami,
- priprava seznamov akcesij po zbirkah SRGB za vključitev v večstranski sistem ter izvedba aktivnosti za vključitev rastlinskih genskih virov (RGV) v večstranski sistem za izmenjavo,

- dopolnjevanje osnovnih podatkov o akcesijah in sprotni vnos novih akcesij v podatkovno bazo SRGB,
- ozaveščanje javnosti o pomenu ohranjanja RGV,
- poročanje v okviru mednarodnih obveznosti in
- celovit nacionalni program ohranjanja in trajnostne rabe rastlinskih genskih virov (NAPORgen).

Na IHPS sledimo navedenim ciljem in ohranjamo 130 tujih sort hmelja ter imamo konec leta 2017 vnešene **203 akcesije avtohtonega hmelja**, ki jih hranimo na polju in v pogojih *in vitro*.

Del **genske banke zdravilnih in aromatičnih rastlin** je posajen v Vrtnu zdravilnih in aromatičnih rastlin na IHPS, ki je kolekcijski nasad zdravilnih in aromatičnih rastlin. Vrt se je v 40 letih svojega obstoja razvil v zbirko okoli 250 različnih vrst, ki so bile pridobljene v Sloveniji in iz tujine. Trenutno je v tej bazi vpisanih **119 različnih avtohtonih akcesij** zdravilnih in aromatičnih rastlin s območja Slovenije in 116 novih vpisov akcesij iz kolekcije zdravilnih in aromatičnih rastlin na IHPS, ki jih hranimo v obliki semena, v Vrtnu in v pogojih *in vitro*.

HMELJAR NAJ BO!

Želimo vam vesel božič in srečno novo leto 2018!

MOČ: 107KM (79KW)
NAVOR: 444 NM
TEMPOMAT: 2 SPOMINA

T4LP

HMELJAR

KABINA: BLUECAB⁴
PNEVMATIKE: 30"
ŠIRINA: 170 CM

ITRO, d.o.o., PE Štore, Železarska c. 3, 3202 Štore
Tel. (03) 780 57 12 (14, 15) • www.newholland.si

